

Acta Medica Christiana

Spravodaj zväzu kresťanských lekárov a zdravotníkov
Ročník 4. 1997 Číslo 4 I

Obsah

✓ Úvodom Ján Pavol II.	1	- Regulácia plodenia.....	11
✓ Konferencia a snem ZKLZ, Trenčín, 29. 11. 1997	2	- Umelé oplodňovanie.....	13
- Správa o činnosti ZKLZ J. Porubský	2	✓ Informácie	19
- Uznesenie snemu	4	- Slovenská spoločnosť pre rodinu a zodpovedné rodičovstvo	
- Ako ďalej v slovenskom zdravotníctve (Výhlásenie ZKLZ).....	4	T. Lencová, J. Glasa	19
- Stanovy Zväzu kresťanských lekárov a zdravotníkov	5	- Edičný plán SSV na rok 1998	
✓ Príspevky a materiály	8	B. Chmelík	19
- "Ja som cesta, pravda a život"		- "V Poľsku opäť zakázali interrupcie".....	20
M. Babál	8	- Spolok katolíckych lekárníkov Slovenska.....	20
- "Som vaša Pravda" M. Babál	9	- Prvá transgenetická ovca.....	20
✓ Etický kódex zdravotníckych pracovníkov (I. Plodenie).....	10	- Druhý rok duchovnej prípravy na Veľké jubileum 2000.....	21
- Genetická manipulácia	11	- Od redakcie/Informácia o predplatnom ..	22
		✓ Súhrnný obsah 4. ročníka (1997) ...	23

Úvodom

ŠŤASTIE SA TVORÍ V LÁSKE A V PRAVDE

Pravé šťastie je tvorivý plán ako v slobode a v láske, pravde a trpezlivosti utvárať každý deň. Šťastie bude úplné až v budúcnosti, no uskutočňovať sa začína už dnes, keď vieme s učenlivou dôverou prijímať Božiu vôľu. Pavol píše: "Veď terazšie ľahké súzenie prinesie nám nesmiernu veľkú váhu večnej slávy!" (2 Kor 4, 17) Nestrácajte odvalu a neobávajte sa skúšky! Nikdy neslobodno zamieňať šťastie so slasťou. Hľadajte pravú radosť a nájdete ju, ak zostanete v Kristovi, zdroji nášho skutočného šťastia: "Ustavične sa radujte v Pánovi!" (Flp 4, 4) Skutočne šťastný je ten, kto hľadá Boha a pridrža sa jeho prikázani. Svätý Jakub o tom píše: "Ale kto sa zahľadá do dokonalého zákona slobody a vytrvá, kto nie je zabudlivý poslucháč, ale uskutočňovateľ diela, ten bude blahoslavený [= šťastný] pre svoje skutky." (Jak 1, 25) Šťastie teda treba hľadať v úplnom darovaní sa Bohu a v službe bližnému! Ako Kristus, ktorý bol verný Otcovmu plánu a stal sa výkupnou obetou za celé ľudstvo. Námaha vynakladaná pri úsilí o dobro, najmä keď ide o obety a zriekanie, sa teda opláca. Kresťan potom nadobúda istotu, že bude úspešný, lebo prostriedky používané podľa života v zhode s vierou sú znakom zdarného Božieho pôsobenia. Takto sa stáva schopným "uveriť v nádeji proti nádeji" (porov. Rim 4, 18), lebo všetku svoju úfnosť vkladá v toho, ktorý premohol svet.

SPRÁVA O ČINNOSTI ZKLZ OD SNEMU V MARTINE 10.DECEMBRA 1995

Snem Zväzu kresťanských lekárov a zdravotníkov (ZKLZ) sa koná v dvojročnom časovom odstupe od nášho predchádzajúceho výročného stretnutia v Martine (organizačné a vecné dôvody).

Z **uznesenia martinského snemu** vyplývajú pre ZKLZ nasledujúce úlohy:

- aktivizácia klubov ZKLZ: úlohu sa až na výnimky nepodarilo splniť - vysvetľujeme si to všeobecnou neochotou našich členov a sympatizantov angažovať sa, najmä keď im ako organizácia t.č. nemôžeme účinne pomáhať (chýbajúci 'mocenský vplyv');

- zabezpečiť články a materiály na uverejnenie v AMCS, zamerané na rozvoj duchovnej i odbornej úrovne: aj toto je úloha, s ktorou sme sa nedostatočne vysporiadali;

- vydávanie časopisu *ACTA MEDICA CHRISTIANA SLOVACA (AMCS)*: časopis vychádza už vo 4. ročníku a v plnom rozsahu (4 čísla do roka, plánovaný počet strán (12 - 16) sa pravidelne prekračuje, je excerptovaný v *Bibliographia medica Slovaca*), určitým problémom je pravidelnosť vychádzania a distribúcie časopisu (najmä finančné dôvody a chýbajúca konkrétna pomoc redakcii zo strany členov ZKLZ: všetky práce spojené s činnosťou redakcie a distribúciou časopisu sú nehonorané !);

- členský príspevok: ZKLZ má t.č. len asi 1/4 platiacich členov (t.j. 312 osôb), (pričom napr. len samotná výroba jedného čísla AMCS stojí cca 18.000.- Sk), nedostatok finančných prostriedkov neumožňuje realizovať viacere potrebné a perspektívne aktivity Zväzu a rozšíriť služby pre našich členov.

Všetkým platiacim členom ZKLZ, zvlášť tým, ktorých príspevky ďaleko prevyšujú sumu odhlasovanú snemom, by som chcel v mene predsedníctva srdečne poďakovať.

Členská základňa: ZKLZ má podľa posledných údajov 1.163 registrovaných členov (v roku 1995 to bolo 860 členov). Do evidencie sú ďalej zaradovaní tí, ktorí sa k nám priebežne hlásia, ale musíme uznať, že sú v nej aj takí, s ktorými nemáme už viac rokov priamy kontakt, a to napriek opakovanej výzve, aby svoje členstvo potvrdili. Keďže považujeme za potrebné, aby aj títo naši členovia a sympatizanti dostávali aktuálne informácie, posielame všetkým registrovaným pozvánky na naše podujatia, ako aj časopis.

Predsedníctvo ZKLZ sa v roku 1996 zišlo 4 razy, v roku 1997 5 ráz. Dvakrát bolo spoločné zasadnutie predsedníctva s výkonným výborom (zástupcovia jednotlivých okresov). Okrem prípravy a organizácie plánovaných akcií predsedníctvo na svojom zasadnutí prerokováva aktuálne problémy a navrhuje ich riešenia.

Odborné akcie: V roku 1996 sme pripravili 2 odborné semináre: **1) Privatizácia v primárnej a sekundárnej sfére - uplatnenie trhového mechanizmu v zdravotníctve**, **2) Demografický vývoj na Slovensku - jeho etický, spoločenský, ekonomický a politický dosah**.

Aktívna účasť zástupcov ZKLZ na **8. Európskom kongrese FEAMC** v Prahe - téma: *Medicina dnes a náš obraz človeka* (jún 1996).

Členovia ZKLZ sa v auguste 1996 podieľali na organizácii a priebehu **Medzinárodného kurzu a konferencie bioetiky - Health Care under Stress** (Ústav medicínskej etiky a bioetiky v Bratislave).

V roku 1997: 1) Seminár Aktuálne otázky slovenského zdravotníctva (február 1997) a **2) dnešný seminár Úloha medicíny v kontexte kultúrneho a spoločenského vývoja SR**.

Vo februári t.r. sa viacerí členovia predsedníctva podieľali na príprave a priebehu **celošťátnej konferencie** na vysokej úrovni na tému *Demografický vývoj v SR*, ktorú organizovala Konferencia biskupov Slovenska (KBS). V septembri t.r. na organizácii a priebehu **konferencie bioetiky s medzinárodnou účasťou Hospice - súčasnosť a perspektívy** v Bratislave (ÚMEB).

Členovia ZKLZ sa od posledného snemu viackrát zúčastnili besied a okrúhlych stolov v STV, VTV, televízii Markíza a v Slovenskom rozhlase. Poriadajú besedy o drogových závislostiach medzi mladými ľuďmi a ďalšie osvetové a popularizačné prednášky. Aktivne pracujú v Komisii pre otázky bioetiky a v Komisii pre rodinu pri KBS. Nemožno nespomenúť ani individuálnu prednáškovú a publikačnú činnosť, ako aj (väčšinou aktívnu) účasť na domácich i medzinárodných konferenciách.

V marci t.r. predsedníctvo zobralo na vedomie vznik **Sekcie katolíckych lekárov pri ZKLZ**. V tom istom mesiaci poslalo blahoželanie nášmu členovi a veľvyslancovi SR pri Svätej stolici Dr. Antonovi Neuwirthovi príležitosti udelenia vysokého vyznamenania pápežom Jánom Pavlom II.

Spolupráca pri príprave zdravotníckeho programu KDH: Predsedníctvo ZKLZ sa od konca roku 1996 zaoberalo prípravou zdravotníckeho programu KDH a poverilo jej koordináciou Dr. B. Chmelíka. V máji t.r. Dr. Chmelík predložil návrh zdravotnej politiky vedeniu KDH. Program, ktorého návrh bol pripomienkovaný a schválený predsedníctvom ZKLZ, navrhuje perspektívne riešenia, ktoré by mohli prispieť k zlepšeniu zdravia a vyššej kvalite života občanov Slovenskej republiky, ako aj k zlepšeniu spoločenského postavenia zdravotníctva a zdravotníckych pracovníkov. Tento program KDH predložilo ako svoj zdravotnícky program v rámci expertnej skupiny pre zdravotníctvo v rámci SDK. V tejto expertnej skupine zastupuje KDH Dr. M. Gaľa (od 28. 11. 1997 vymenovaný za hovorcu KDH pre zdravotníctvo) a Dr. B. Chmelík.

Celková finančná situácia ZKLZ: stav na účte ZKLZ k 30. 9. 1997 bol 32.181,11 Sk, pričom však nevyrovnané účty voči vydavateľstvu Charis činili cca 46.000.- Sk (+ náklady na vytlačenie pripravovaného posledného čísla AMCS (4/1997)) a nedoplatky za distribúciu časopisu cca 10.000.- Sk. **Prosíme našich členov o úhradu členských príspevkov, ako aj o pomoc ohľadom sponzorov (prípadne inzerentov nášho časopisu - sprostredkovanie uverejnenia vhodnej reklamy: viď. s. 22 tohto čísla AMCS).**

MUDr. Ján Porubský, CSc.,
podpredseda ZKLZ

UZNESENIE SNEMU

1. Účastníci Celoslovenského snemu ZKLZ schvaľujú Správu o činnosti ZKLZ od predchádzajúceho snemu, ktorú predniesol podpredseda ZKLZ MUDr. Ján Porubský.

Účastníci Celoslovenského snemu ZKLZ:

2. zvolili za predsedu ZKLZ MUDr. Alojza Rakúsa, CSc.,
za podpredsedu ZKLZ MUDr. Jána Porubského, CSc.,
za tajomníčku ZKLZ MUDr. Annu Záborskú

a členov Predsedníctva ZKLZ: kraj Bratislava: Doc. Babál, Dr. Glasa, kraj Trnava: Dr. Chmelík, s. Šustová, kraj Trenčín: Dr. Schniererová, Dr. Hrádcký, kraj Žilina: Dr. Fabuš, kraj Banská Bystrica: Dr. Vnenčáková, Dr. Balážová, kraj Prešov: Dr. Országhová, Dr. Lauková, kraj Košice: Dr. Troščák, s. Lengyelová (dva zástupcovia za kraj Nitra a 1 zástupca Žilinského kraja budú dodatočne doplnení);

členov kontrolnej komisie ZKLZ: Dr. Pikulíková, Dr. Danko, s. Žecová;

3. schválili novelizáciu Stanov ZKLZ (text v prílohe Uznesenia);

4. ukladajú Predsedníctvu ZKLZ:

- rozširovať členskú základňu zväzu,
- oživiť činnosť ZKLZ na úrovni okresov,
- aktuálne reagovať na situáciu v slovenskom zdravotníctve,
- propagovať činnosť ZKLZ;

5. ukladajú Predsedníctvu ZKLZ iniciovať zapracovanie boja proti drogám do volebného programu KDH;

6. prijali Vzhĺasenie ZKLZ pod názvom "Ako ďalej v slovenskom zdravotníctve" (text v prílohe Uznesenia).

Účastníci Celoslovenského snemu ZKLZ sa zúčastnili seminára "Úloha medicíny v kontexte kultúrneho a politického vývoja SR". V úvode seminára prehovoril pastor Evanjelickej cirkvi a. v. brat Pavlov a Dr. Ján Čarnogurský, predseda KDH.

Za správnosť MUDr. B. Chmelík, PhD., predseda návrhovej komisie Snemu.

AKO ALEJ V SLOVENSKOM ZDRAVOTNÍCTVE

Vyhĺasenie Zväzu kresťanských lekárov a zdravotníkov

Súčasný stav slovenského zdravotníctva označujú odborníci i verejnosť za krízový s hrozbou zlyhania zdravotníckej starostlivosti a s nasledovným úpadkom zdravotného stavu obyvateľov. Východiskom z tejto zložitej situácie je komplexné riešenie nahromadených problémov so systémovými zmenami.

Zväz kresťanských lekárov a zdravotníkov (ZKLZ) považuje pokračovanie reformy zdravotníctva a stabilizáciu v tomto rezorte za nevyhnutné. Plne si uvedomuje zložitú situáciu a preto prináša do príprav volebného programu **Slovenskej demokratickej koalície** komplexný materiál pod názvom "Zdravotná politika KDH".

Návrh zdravotnej politiky KDH v zmysle kompatibility s politickým programom Kresťanskodemokratického hnutia je postavený na princípe *demokratickom, konzervatívnom a kresťanskom*. **Demokratický** princíp v tomto programe zdôrazňuje *presun riadenia bližšie k občanovi, odhad skutočných potrieb zdravotníckych služieb a potrebných finančných zdrojov a transparentnosť riadenia zdravotníctva*. **Konzervatívny** princíp orientuje *presun právomocí k občanom (občan a jeho rodina, komunity, 3. sektor) a zabezpečuje definovanú rovnosť občanov v prístupe ku zdravotníckym služ-*

bám a v prístupe k úrovni zdravia. **Kresťanský** princíp uplatňuje kresťanské etické princípy a práva zúčastnených v zdravotníckej starostlivosti (pacienta i zdravotníckych pracovníkov), ochranu života, ako aj účasť cirkevných spoločenstiev a organizácií v zdravotnej starostlivosti a podpore zdravia.

Pre potreby politického uplatnenia uvedených princípov program stanovuje nasledovné priority:

- * **zabezpečenie rovnomerného pokrytia potrieb** - pri zachovaní základnej zdravotnej starostlivosti znižovať rozdiely v dostupnosti a kvalite služieb;

- * **zvyšovanie kvality služieb vo väzbe na nákladovú efektívnosť** - kritérium nákladovej efektívnosti využiť pre odhalenie rezerv a získané prostriedky umiestniť do zvyšovania kvality poskytovaných služieb;

- * **uplatnenie etických princípov**, najmä princípu spravodlivosti a rovnosti pri rozdelení zdrojov;

- * **delegovanie riadenia a výkonu zdravotníckej politiky** - zdravotnú starostlivosť poskytovať na miestnej úrovni a na základe miestnych potrieb, zároveň delegovať zodpovednosť za realizáciu opatrení aj na občanov a nimi volených zástupcov;

- * **pri obsadzovaní riadiacich funkcií požadovať vysokú odbornosť a morálne kvality;**

- * **prepojenie slovenského zdravotníctva na zdravotníctvo európskych zemí.**

Priority sú základom akčného plánu, ktorý je naplnením návrhov konkrétneho riešenia priorít v oblastiach: zdravotnícke služby a sieť poskytovateľov zdravotníckych služieb, peňažné viaczdrojové zabezpečenie zdravotníctva, ľudské zdroje, ošetrovateľstvo, verejné zdravotníctvo, veda, výskum a vzdelávanie, rozvoj paliatívnej starostlivosti, atď. Úspech volebného programu - to je volebné víťazstvo. Nasledovná povolebná zhoda v názoroch a skúsenostiach politikov, občanov a zdravotníkov - to bude znamenie, že zdravotná politika smeruje k stabilite rezortu. To bude znamenať, že "nová" reforma zdravotníctva prispeje k lepšiemu zdraviu a vyššej kvalite života občanov Slovenskej republiky a k zlepšeniu spoločenského postavenia zdravotníctva a zdravotníckych pracovníkov.

Vyhlásenie bolo prijaté účastníkmi Celoslovenského snemu ZKLZ dňa 29. 11. 1997 v Trenčíne.

STANOVY ZVÄZU KRESŤANSKÝCH LEKÁROV A ZDRAVOTNÍKOV

Všeobecné ustanovenia

Zväz kresťanských lekárov a zdravotníkov (ZKLZ) je dobrovoľnou, neziskovou, profesijne orientovanou organizáciou zdravotníckych pracovníkov, ktorým ide o rešpektovanie princípov kresťanskej etiky pri poskytovaní zdravotníckej starostlivosti, o obohatenie zdravotníckej starostlivosti o rozmer kresťanskej duchovnosti a o celkové skvalitnenie zdravotníctva. ZKLZ pôsobí pri Kresťanskodemokratickom hnutí.

Článok I. Programové ciele

1. Zjednocovať zdravotníckych pracovníkov, ktorí cítia potrebu pričiniť sa o uplatňovanie princípov kresťanskej etiky pri výkone zdravotníckej starostlivosti a chápu kresťanskú duchovnosť ako obohacujúci rozmer zdravotníckej starostlivosti.

2. Pôsobiť cez členov zväzu i na ostatných zdravotníckych pracovníkov, aby sa v činnosti zdravotníckych inštitúcií rešpektovali náboženské a duchovné potreby pacientov a aby sa dodržiavali zásady medicínskej morálky a etiky.

3. Podávať návrhy na úpravu zákonov, vládnych a miestnych nariadení, ktoré nezodpovedajú humanistickým cieľom a etike medicíny.

4. Iniciovat a presadzovať opatrenia, ktoré by chránili zdravotníckych pracovníkov, aby nemuseli konať proti svojmu svedomiu, mravnému a náboženskému presvedčeniu.

5. Neustále sledovať problémy a potreby zdravotníctva a podávať návrhy na zlepšovanie úrovne starostlivosti o chorých.

6. Podporovať výchovu a vzdelávanie v biomedicínskej etike.

7. Podnecovať duchovný rast členov zväzu.

8. Podporovať odborný rast členov zväzu pobytmi na špičkových pracoviskách doma i v zahraničí.

9. Spolupracovať s inými kresťanskými organizáciami a hnutiami.

10. Spolupracovať s inými profesnými organizáciami zdravotníckych pracovníkov.

Článok II. **Členstvo**

1. Členom ZKLZ sa môže stať každý zdravotnícky pracovník v Slovenskej republike, ktorý rešpektuje stanovy a chce prispieť k plneniu programových cieľov ZKLZ.

2. Členstvo sa získava registráciou na základe písomnej prihlášky do ZKLZ. Zaniká úmrtím, písomným oznámením o vystúpení zo zväzu a vylúčením na základe preukázateľného nerešpektovania stanov alebo konania v rozpore s programovými cieľmi ZKLZ.

3. Člen ZKLZ má právo účasti na všetkých aktivitách, ktoré sa usporiadajú v priamej pôsobnosti zväzu. Má právo voliť predstaviteľov klubu a zástupcov do vyšších orgánov (pozri čl.III., IV.).

4. Člen ZKLZ je povinný dodržiavať stanovy ZKLZ a podieľať sa na plnení programových cieľov zväzu v rámci jeho pôsobnosti.

5. Výšku členského príspevku určuje snem.

Článok III. **Kluby a územné orgány**

1. Základnou organizačnou zložkou ZKLZ sú miestne kluby kresťanských lekárov a zdravotníkov (KKLZ).

2. Podľa konkrétnych podmienok si klub môže vytvárať odborné sekcie.

3. Na čele KKLZ je volený výbor, ktorý tvoria predseda, podpredseda, tajomník, prípadne pokladník a vedúci miestnych sekcií klubu.

4. Výbor KKLZ sa schádza najmenej štyrikrát do roka. Výbor klubu robí nábor členstva, sleduje a koordinuje činnosť klubu a jeho sekcií, organizuje iniciatívy na riešenie aktuálnych miestnych problémov.

5. Vedúci sekcie KKLZ je volený členmi miestnej sekcie, vedie prácu vo svojej sekcií, spolupracuje s výborom klubu a vedúcim zodpovedajúcej sekcie ZKLZ.

6. KKLZ sa ustanovuje zakladajúcou schôdzou. Reguluje sa na ústrednom orgáne ZKLZ. Klub možno zaregistrovať, ak má najmenej 5 členov.

7. Kluby vytvárajú podmienky a predpoklady na plnenie cieľov ZKLZ v rámci svojej pôsobnosti, organizujú zodpovedajúcu činnosť svojich členov a vyvíjajú potrebné aktivity vo vzťahu k verejnosti a orgánom štátnej správy.

8. KKLZ sa združujú do väčších územných záujmových celkov (okresných, krajských), ktoré koordinujú príslušné koordinačné výbory. Tieto koordinačné výbory sa vytvárajú z predstaviteľov jednotlivých klubov a ich úlohou je koordinácia iniciatív a zabezpečovanie obojstranného toku informácií medzi klubmi a najvyššími orgánmi ZKLZ.

9. Územné koordinačné výbory vypracúvajú a riešia územné programy, navrhujú kandidátov do najvyšších orgánov ZKLZ.

Článok IV. **Najvyššie orgány**

1. Najvyšším orgánom ZKLZ je celoslovenský snem, ktorý zvoláva predseda ZKLZ raz za dva roky. Mimoriadny snem môže zvolať predsedníctvo ZKLZ v prípade osobitnej potreby, alebo na základe písomnej žiadosti najmenej 50 riadnych, platiacich členov ZKLZ.

2. Snem ZKLZ prerokúva a schvaľuje zásadné programové dokumenty, zmenu stanov a rozhoduje o postupoch plnenia programových cieľov v nastávajúcom období. Snem volí predsedu, podpredsedu, tajomníka a ďalších 16 členov predsedníctva. Každý kraj navrhuje po dvoch kandidátoch predsedníctva. Predsedníctvo môže kooperovať do predsedníctva ďalších aktívnych členov ZKLZ tak, aby celkový počet členov predsedníctva neprekročil počet 21. Snem zároveň volí 3-člennú revíznú komisiu.

3. Všetci funkcionári ZKLZ sú volení na dva roky.

4. Predsedníctvo je vrcholným riadiacim orgánom ZKLZ. Schádza sa podľa potreby, minimálne šesťkrát za rok.

5. Predsedníctvo je uznášaniaschopné pri účasti nadpolovičnej väčšiny členov a uznesenie je prijaté nadpolovičnou väčšinou prítomných členov.

6. Predsedníctvo ZKLZ koordinuje činnosť klubov. Uznáša sa a rozhoduje o spôsoboch realizácie programových cieľov zväzu. Navrhuje a schvaľuje vedúcich jednotlivých sekcií ZKLZ.

7. Sekcie ZKLZ sa vytvárajú na návrh najmenej 5-tich riadnych členov a podliehajú schváleniu predsedníctva ZKLZ. Každá sekcia si volí svojho vedúceho, ktorý môže byť prizývaný na zasadnutia predsedníctva zväzu.

8. Vedúci odborných sekcií ZKLZ spolupracujú so zodpovedajúcimi vedúcimi sekcií jednotlivých klubov a koordinujú ich činnosť. Podľa potreby sú prizývaní na zasadnutia predsedníctva ZKLZ.

9. Sídlo ZKLZ a jeho predsedníctva je Bratislava.

Článok V. **Financovanie činnosti**

1. Na pokrytie nákladov spojených s činnosťou ZKLZ zväz využíva finančné zdroje, ktoré získava z a) členských príspevkov, b) darov od fyzických a právnických osôb.

2. O spôsobe využitia finančných prostriedkov rozhoduje predsedníctvo. Za hospodárenie s finančnými prostriedkami predsedníctvo zodpovedá snemu.

3. Na kontrolu hospodárenia ustanovuje ZKLZ trojčlennú revíznú komisiu, ktorú volí snem.

4. Predsedníctvo ZKLZ na zabezpečenie činnosti spojenej s hospodárením s finančnými prostriedkami ustanovuje funkciu hospodára spomedzi členov predsedníctva.

5. V prípade zániku ZKLZ zostatok finančných prostriedkov bude poukázaný na fond organizácie Donum vitae.

Článok VI. **Záverečné ustanovenia**

Tieto statuty schválil snem ZKLZ dňa 27. marca 1993 v Trnave a s doplnkami a zmenami potvrdili snem ZKLZ dňa 18. decembra 1994 v Bratislave a snem ZKLZ dňa 29. novembra 1997 v Trenčíne.

“JA SOM CESTA, PRAVDA A ŽIVOT”

Sestry a bratia zdravotníci! Takto sa prihovoral náš Spasiteľ svojim apoštolom a učeníkom. Prostredníctvom nich prechádza tento odkaz i pre nás. Venujme pozornosť trojito členenej výzve po jednotlivých častiach a pokúsme sa ju aplikovať na náš každodenný život.

Čo je cesta? Je to fyzické i duševné uskutočňovanie nášho bytostného pohybu. Prakticky je to neustále premiestňovanie sa a kontakt určitým smerom. Ten, kto stojí a nemôže, alebo nechce sa pohnúť, je ako socha. Kamenná socha, keď znázorňuje mŕtveho veľikána, hovorí jeho skutkami, ak ich poznáme, ale i svojím výzorom, ako ju stvárnil sochár. Socha je už trvale umiestnená na danom mieste, nepotrebuje ani cestu, ani smer. Vež je neživá.

Tak akosi je to i s väčšinou našich slovenských, kresťanských zdravotníkov. Driemajú si, ba spia tvrdým spánkom v tichúčku svojej rodiny, vyhovujúceho miestečka, odpočinku - možno aj zaslúženého po pracovnom vypätí. Pozrite - na Slovensku sa do nášho zväzu prihlásilo cez 1.100 členov. Z toho je asi 800 lekárov. To je približne 2% z celkového počtu lekárov na Slovensku. Dajme tomu, že niektorí veriaci zdravotníci mali výhrady voči stanovám nášho zväzu - spolu s nimi by nás bolo okolo 3%. Všetci naši členovia dostávajú časopis nášho zväzu *Acta Medica Christiana Slovaca*. Sú tam cenné informácie o ceste kresťanského zdravotníka, ktorým smerom by sa mal uberať, aký je náš cieľ.

A teraz ruku na srdce! Prečítali ste si aspoň s priemerne sústredeným záujmom jednotlivé čísla? Ako je potom možné, že vyše polovice nezaplatíte členské? Nepravajte si časopis dostávať - alebo nesúhlasíte s obsahom? Tak napíšte! Tak isto členovia nášho zväzu si nevedia nájsť cestu na schôdzu do klubu ZKLZ. Ani 1 - 2 razy do roka. A to ani funkcionári! V Bratislave sme dočasne museli prerušiť odborné, vysoko aktuálne programy s etickým zameraním, lebo prišli len 3 - 5 účastníci. Zostali sme nateraz len pri pravidelnej účasti na sv. omši so zdravotníckou meditáciou v kostole sv. Cyrila a Metoda každý druhý utorok v mesiaci o 16.00 hod.

Ako počúvam, takto ochabla činnosť aj v iných mestách. My “skalní” sme tohoto názoru: Nesmieme zostať stáť! Musíme pokračovať v ceste, ktorú sme si vytýčili v roku 1990.

Cestu, smer i cieľ máme vytýčené. Chýba nám však pohyb a rýchlosť. To vyžaduje dobrú a pevnú vôľu, aj určitú námahu. Fyzika nás učí: čím rýchlejšie, tým väčšia vynaložená sila je potrebná na premiestnenie objektu, alebo osoby. A časté vydávanie sa na cestu už žiada značnú kondíciu, zásobu sily.

Drahé sestry, milí bratia v zdravotníctve! Aby sme na ceste vydržali, musíme sa vyzbrojovať výživou tela i ducha. Poznávajme svoju správnu cestu, ktorá je lemovaná skutkami milosrdenstva, piliermi obetí, vydláždená dobrou odbornosťou a osvetlená láskou ku chorému človeku - nášmu blížnemu.

Vo výuke medicínskej etiky zvyčajne zdôrazňujeme 5 aspektov: rešpektovanie autonómie pacienta, konanie dobra, nepoškodzovanie, spravodlivé zaobchádzanie, vytváranie vhodného prostredia pre chorého - materiálneho, najmä však duševného a duchovného. Tieto aspekty sa majú prejavovať v našej každodennej profesionálnej činnosti.

Áno, všetky moderné medicínske poznatky musia byť precedené sitom medicínskej etiky, jedine vtedy spĺňajú svoj správny zmysel a skutočne slúžia dobru človeka. Cesty k nášmu chorému sú vystlané i mnohými prekážkami, snáň aj balvanmi. Je to napríklad neúmerné pracovné preťaženie, riziko nákazy, krátenie voľného času častými službami, nedocenenie práce zdravotníka a nevŕžnosť, ba hádam aj intrigy a indolencia vo vedení.

Kresťanský zdravotník sa však na svojej životnej i profesionálnej ceste nesmie dať znechutiť, alebo zastaviť. Nesmie sa dať premeniť na nehybnú, nikomu nepotrebnú sochu "svätého za dedinou"... S Božou pomocou a "v sile Ducha" kráča vytrvalo rokmi až k svojmu poslednému pacientovi. Na konci svojej životnej cesty odovzdá Stvoriteľovi všetku námahu života, bohatstvo ducha, ktoré už rozdal chorým, všetky svoje víťazstvá i neúspechy, i tie posledné perličky radosti zo svojho povolania v obeťovaní: "Pane, ku Tebe som kráčal s tisícami zastávok pri mojich chorých. Ďakujem Ti za ukázanie a zverenie cesty, po ktorej kráčam ku svojmu konečnému cieľu: k Tvojej spravodlivosti, Milosrdenstvu a Láske."

Doc. MUDr. M. Babál, CSc.

"SOM VAŠA PRAVDA"

Niektorí starovekí pohanskí myslitelia definovali pravdu ako približovanie sa k realite. Ďalší hovorili: Pravda je zhoda s realitou. Už dávnejšie som na tomto mieste hovoril o medicínskej pravde. Je to súhrn medicínskych poznatkov vyjadrený v diagnóze, prognóze a zvolenom liečebnom postupe pri našej práci s chorým. Je to aj objavovanie fyziologických a patofyziologických dejov v organizme človeka. Naše medicínske poznanie pravdy je reflexiou skutočnosti.

Keď dnes sledujeme rast objemu a kvality poznania ľudstva za posledné tisícročie, a najmä počas posledného, dvadsiateho storočia, musíme reálne konštatovať, že medicínska pravda je v úžasnom pohybe. Môžeme tu zisťovať i početné protiřečenia. To, čo platilo pred tisíc rokmi, už dnes neplatí ako medicínska pravda. Presvedčivo vidíme, že naše poznanie o realite sa vyvíja a bude sa meniť i v ďalších obdobiach existencie ľudstva.

Kristus svojim vyjadrením apoštolom - "Ja som Pravda" - poukázal na pravdu, ktorá je večná, nemenná. Nie je obmedzená aktuálnou úrovňou ľudského poznania. Je to duchovná, Božia pravda, ktorá je zahrnutá v existencii Boha - Stvoriteľa. Môžeme ju čiastočne vidieť pri pozorovaní rôznych aspektov existencie sveta, vesmíru - i nás, ľudí, schopných aspoň zčasti poznávať skutočnosť.

Poznanie Božej pravdy bolo pre človeka ztelesnené v druhej Božskej Osobe - Ježišovi Kristovi, Vykupiteľovi. On sa priblížil k človeku v podobe ľudského tela. Zvestoval celému ľudstvu Božie Slovo, ktoré bude platiť do konca sveta, aj po ňom. Na večné veky.

Pôsobením tretej Božskej Osoby - Ducha Svätého môžeme aspoň zčasti poznávať Božie pravdy. Súhrne by sme mohli povedať: Božie pravdy sú kreatívny dôsledok existencie Božej lásky k človeku.

Všetečný človek dneška sa stále viac podobá Pilátovi v situácii, keď sa vypytoval Krista na jeho identitu. Kristus zreteľne povedal, že je Božím Synom a na to sa narodil, aby vydal svedectvo o Pravde. To úlisnému Pilátovi nestačilo - pýtal sa znova: "Čo je pravda?" Kristus Pilátovi už neodpovedal, veď o tom práve prehovoril predtým...

Pilát - a spolu s ním neveriaci alebo nábožensky vlažný človek v minulosti i dnes -

nechápe, čo znamená Božia pravda. To dokáže len úprimne veriaci človek. Je to premostenie Božej lásky smerom k človeku. Náborne to spievame v jednej omšovej piesni o premenení vína a chleba na Telo a Krv Kristovu, kde sa hovorí: "...jak On v pravde vyslovil..."

Priemerne vzdelaný kresťan - katolík vie, že najvýznamnejšie Božie pravdy sú zhrnuté v tzv. 6 hlavných pravdách a v kresťanskom vyznaní viery - vo *Verim v Boha...* Obširnejšie sú Božie Pravdy obsiahnuté v Zjavení - vo Svätom Písme Starého i Nového Zákona, ale aj v kresťanskej tradícii. Jednou z najvýznamnejších a pre ľudstvo najpotešujúcejších Božích právd je pravda, vyslovená dobrotivým Bohom po stvorení človeka: "Na svoj obraz som ho stvoril". Všetci ľudia teda sú (aj my sme) deti Božie.

Kazatelia po stáročia oslovujú veriaci ľud: "Sestry a bratia v Kristu!" Je to hneď vyjadrenie jednej zo základných právd viery. Tu je ztelesnenie a duchovná realita lásky k blížnemu, ktorá vychádza i ústi do lásky človeka k Bohu.

V praktickom živote kresťanského zdravotníka sú tieto pravdy svetlom pre naše rozhodovanie a konanie. Pokrok v medicíne nemôže byť v rozpore s Božou pravdou - veď Boh je Stvoriteľom a Pánom všetkého, čo existuje.

Drahé sestry a bratia, pracujúci v zdravotníctve! Uvažujme nad Božimi pravdami. Povzbudzujme sa navzájom, aby v ľudskej spoločnosti na kresťanoch dôstojne a príťažlivo svietili duchovné pravdy Kristovho Evanjelia! Ich poznanie nás zaväzuje. Vyzýva k naplneniu, k uplatneniu pri praktickej pomoci chorým, telesne i duševne postihnutým. Nabáda k zmierneniu utrpenia, pomáha ho pochopiť a prijať, pomáha ho "zhodnotiť" pre dobro chorého, jeho blížnych a celej Cirkvi.

Doc. MUDr. M. Babál, CSc.

Upravené texty meditácií na pravidelnej Sv. Omši pre zdravotníckych pracovníkov v Kostole Sv. Cyrila a Metoda (u redemptoristov) v Bratislave (každý druhý utorok v mesiaci o 16.00 hod.).

ETICKÝ KÓDEX ZDRAVOTNÍCKYCH PRACOVNÍKOV

I. PLODENIE

11. "V biblickom rozprávaní je zreteľne zrejмый rozdiel medzi človekom a ostatnými stvorenými vecami, že totiž len stvorenie človeka je predstavované ako plod zvláštného Božieho rozhodnutia, ktoré spočíva v tom, že je tu vytvorené *jedinečné a zvláštne puto so Stvoriteľom*: "Urobme človeka, aby bol naším obrazom podľa našej podoby" (Gen 1, 26). Život, ktorý Boh človekovi dáva, je *dar, ktorým Boh robí stvorenie akýmsi spôsobom časťou seba samého*."³⁶

"Sám Boh povedal: "Nie je dobré, aby bol človek sám" (Gen 2,18) a "na počiatku stvoril ľudí ako muža a ženu" (Mt 19,4) a chcel im dopriať určitú zvláštnu účasť na svojom diele stvorenia, a preto muža a ženu požehnal slovami: "Plodte a množte sa" (Gen 1,28)... Narodenie dieťaťa je skutočnosťou hlboko ľudskou i náboženskou, pretože spája do jedného cel-

ku zároveň i manželov, ktorí tvoria “jedno telo” (Gen 2, 24), i samotného Boha, ktorý je tu prítomný.”³⁷

Zdravotnícki pracovníci plnia svoju službu, keď napomáhajú rodičom plodiť so zodpovednosťou, vytvárajú k tomu priaznivé podmienky, odstraňujú ťažkosti a chránia ich pred vtieravým technizmom, ktorý je nehodný ľudského plodenia.

Genetická manipulácia

12. Stále rozsiahlejšie poznatky o ľudskom genetickom bohatstve (genóm), určenie a zmapovanie génov s možnosťou ich prenášania, úpravy alebo nahrádzania, otvárajú nevídané výhľady lekárstvu, a zároveň kladú nové a chýlostivé etické problémy.

Pri mravnom hodnotení je nutné rozlišovať vyslovene terapeutickú manipuláciu, ktorej cieľom je liečenie chorôb spôsobených génovými alebo chromozómovými anomáliami (genetická terapia), od zmien ľudského genetického dedičstva. Liečebný zásah, nazývaný “genetická chirurgia”, “bude považovaný v zásade za žiadúci, len keď smeruje k ozajstnému rozvoju osobného blaha človeka bez toho, že by pritom narušil jeho integritu alebo zhoršil jeho životné podmienky”³⁸.

13. Naopak zásahy, ktoré nesmerujú iba k liečeniu, ale skôr “k produkcii ľudských bytostí vybraných podľa pohlavia alebo iných vopred stanovených vlastností”, ktoré však zmenia génové vybavenie jedinca alebo ľudského druhu, “sú proti dôstojnosti ľudskej bytosti, proti jej integrite a jej identite. Nemôžu byť teda žiadnym spôsobom ospravedlňované výhľadom na eventuality blahodárne dôsledky pre budúce ľudstvo”³⁹; “žiadna spoločenská alebo vedecká užitočnosť a žiadne ideologické motívy nemôžu nikdy odôvodniť zásah do ľudského genómu, ak nejde o zásah terapeutický, to znamená zameraný na prirodzený rozvoj ľudskej bytosti.”⁴⁰

14. V žiadnom prípade tento druh zásahov “nesmie ohroziť počiatok ľudského života, to znamená plodenie viazané nielen na biologické, ale i na duchovné spojenie rodičov, ktorých k sebe viaže manželský zväzok”⁴¹.

Záporné etické hodnotenie, ktoré tu bolo naznačené, zahŕňa každý zásah genetickej manipulácie, ktorá sa týka embryí. Mravné otázky naopak nevyvoláva manipulácia ľudských telesných buniek kvôli liečeniu ani manipulácia živočíšnych alebo rastlinných buniek pre farmaceutické účely.

Regulácia plodenia

15. “Správne pestovanie manželskej lásky a celý spôsob rodinného života, ktorý z neho vzniká - ostatné ciele manželstva sa tým nechcú znižovať

vať - vyúsťujú do pevného odhodlania manželov spolupracovať s láskou Stvoriteľa a Vykupiteľa, ktorý skrze nich stále rozširuje a obohacuje svoju rodinu.”⁴² “Keď sa z manželského spojenia dvoch ľudí rodí nový človek, prináša so sebou na svet zvláštnu a jedinečnú podobu samotného Boha: *do biológie plodenia je vpísaná genealógia osoby...* pri počatí a zrode nového človeka nemyslíme iba a jedine biologické zákony... Zrodenie je teda pokračovaním stvorenia.”⁴³

“Zodpovedné rodičovstvo sa uskutočňuje buď uváženým a ušľachtilým rozhodnutím o raste početnej rodiny, alebo rozhodnutím, urobeným z vážnych dôvodov a pri rešpektovaní mravného zákona, vyhnúť sa na čas alebo na neobmedzenú dobu”⁴⁴ novému počatiu. V tomto druhom prípade vystáva problém regulácie plodnosti.

16. Pri hodnotení chovania týkajúceho sa tejto regulácie mravný úsudok “nezavisí len na úprimnom úmysle a zhodnotení pohnútok, ale musí sa určovať objektívnymi merítkami, odvodenými z prirodzenosti ľudskej osoby a jej činov”⁴⁵. Ide o dôstojnosť muža a ženy a o ich najintímnejší styk. Rešpektovanie tejto dôstojnosti rozhoduje o tom, či je manželská láska pravá.

Manželský styk vyjadruje “nerozlučné spojenie dvoch významov úkonu: telesného spojenia a plodenia”⁴⁶. Veď úkony, ktorými manželia plne uskutočňujú a posilňujú svoju vzájomnosť, sú tie isté, ktoré plodia život, a naopak.⁴⁷

Láska, ktorá sa vyjadruje “rečou tela”, je zároveň spájajúca i plodiaca: “zahŕňa jasne “významy manželské” a zároveň rodičovské”⁴⁸. Toto spojenie je vlastné manželskému úkonu: “človek ho nesmie svojvoľne rozlomiť” bez toho, aby tým súčasne poprel dôstojnosť vlastnej osoby a “vnútornú pravdu manželského úkonu”⁴⁹.

17. Zatiaľ čo je teda z vážnych dôvodov dovolené využiť poznatky o plodnosti ženy a zriecť sa manželského styku v plodných obdobiach, nie je vôbec dovolené uchýľovať sa k antikoncepčným prostriedkom.⁵⁰

Prirodzené metódy zahŕňajú manželský úkon, ktorý na jednej strane nedáva príležitosť novému životu a na druhej strane predsa zostáva určený k životu.⁵¹ “Takáto poslušnosť, v duchu služby zodpovednému rodičovstvu, umožňuje legitímne použitie prirodzených metód regulácie plodnosti. Z hľadiska vedy sú tieto metódy stále dokonalejšie a dávajú možnosť používať ich v zhode s morálnymi požiadavkami.”⁵²

Umelé prostriedky odporujú “tak prirodzenosti muža ako aj ženy a ich najintímnejšiemu styku”⁵³. Tu je pohlavný styk oddelený od plodenia: úkon je znetvorený vo svojej prirodzenej otvorenosti životu. “Tak je pokryvený a ničený pôvodný zmysel ľudskej sexuality a jej dvojakého významu, totiž splynutie v jednote a plodenie. Čo je prirodzene obsiahnuté v manželskom akte, to je umelo oddeľované. Tým je manželské spojenie znehodnocované a plodnosť podriadená úsudku muža a ženy.”⁵⁴

K tomu dochádza každým zásahom, ktorý by “buď s vyhliadkou na manželský styk, alebo pri ňom, alebo pri rozvíjaní jeho prirodzených účinkov, mal za cieľ znemožniť počatie, alebo by bol prostriedkom vedúcim k tomuto cieľu”⁵⁵.

18. Vynára sa tak “antropologický a súčasne morálny rozdiel medzi antikoncepciou a voľbou vhodného obdobia”⁵⁶.

“Nejde len o rozlíšenie na jednoduchej úrovni techník a metód, v ktorých by bola rozhodujúcim prvkom umelá alebo prirodzená povaha postupu.”⁵⁷ Je to rozdiel, ktorý “je spätý s dvoma vzájomne sa vylučujúcimi predstavami o osobe a ľudskej sexualite”⁵⁸. Je teda treba uznať a zdôvodniť “rozdielnosť”: “posledným dôvodom každej prirodzenej metódy nie je jednoducho jej účinnosť alebo biologická spoľahlivosť, ale to, že zodpovedá kresťanskému názoru na ľudskú pohlavnosť zvýraznenú v manželskej láske”⁵⁹. Často sa tvrdí, že “je tu antikoncepcia, ktorá je doporučovaná ako najúčinnější prostriedok proti potratu, bezpečný a dostupný všetkým... Pri bližšom pohľade sa ukáže, že táto námietka je sama osebe mylná... Spoločenská klíma, ktorá podporuje potrat, sa rozšírila významne tam, kde sa odmieta náuka cirkvi o antikoncepcii”⁶⁰.

19. Prirodzené metódy nie sú iba návody na použitie, zodpovedajú významu manželskej lásky, ktorý usmerňuje a určuje život dvojice: “Rozhodnutie pre prirodzený cyklus nesie so sebou prijatie cyklu osoby, to jest ženy, a tým i prijatie dialógu, vzájomnej úcty, spoločnej zodpovednosti, sebaovládania... V tejto súvislosti... je manželské spojenie obohatené o hodnoty nežnosti a citovosti, ktoré oduševňujú ľudskú sexualitu i v jej telesnej dimenzii.”⁶¹

20. Zdravotnícki pracovníci môžu prispieť, podľa im vlastných príležitostí, k tomu, aby podporovali toto chápanie ľudskej a kresťanskej pohlavnosti tým, že sprístupnia manželom a predtým ešte dospievajúcim nevyhnutné vedomosti vedúce k zodpovednému správaniu, ktoré by rešpektovalo zvláštnu dôstojnosť ľudskej pohlavnosti.⁶²

Kvôli tomu sa cirkev obracia tiež na ich “zodpovednosť”, “aby účinne pomáhali manželom v prejavovaní ich vzájomnej lásky pri rešpektovaní štruktúry a cieľov manželského úkonu, ktorý túto lásku vyjadruje”⁶³.

Umelé oplodňovanie

21. Aplikácia takých biotechnológií, ktoré boli odvodené z oplodňovania zvierat, na človeka umožnila rôzne zásahy do ľudského plodenia a vyvolala závažné otázky, či tieto sú mravne dovolené.

“Rôzne spôsoby umelého oplodnenia, ktoré zdanlivo slúžia životu a sú

obvykle s týmto zámerom používané, otvárajú zároveň možnosti pre nové úklady proti životu.”⁶⁴

Hodnotiace etické merítka je tu dané zvláštnou povahou ľudského plodenia, ktoré “vyviera z jedinečnosti ľudskej bytosti”⁶⁵. “Odvodzďavanie ľudského života je osobný úkon, a preto je viazané na sväté, neochvejné a nedotknuteľné zákonitosti Božie, ktoré nesmie nikto obchádzať ani prekračovať.”⁶⁶ Takýto osobný úkon je *intímne spojenie lásky manželov, ktorí dávajú život tým, že sa sebe navzájom úplne dávajú*. Je to jediný a nerozdeliteľný úkon, zároveň spájajúci a plodivý, manželský a rodičovský.⁶⁷

Tento úkon - “výraz vzájomného sebadarovania, ktoré podľa slov Písma uskutočňuje spojenie “v jednom tele””⁶⁸ - je prameňom života.

22. Človek nemôže svojvoľne neuznávať a nedbať na významy a hodnoty, ktoré sú vlastné ľudskému životu od jeho vzniku. “Preto nie je dovolené používať prostriedky a spôsoby možné pri rozmnožovaní života rastlinného a zvieracieho.”⁶⁹ Dôstojnosť ľudskej osoby vyžaduje, aby začala existovať ako Boží dar a plod manželského úkonu, vlastného a špecifického pre spájajúcu a plodivú lásku medzi manželmi, úkonu, ktorý je pre svoju povahu nenahraditeľný.

Každý prostriedok a lekársky zásah v rámci odovzdávania života musí mať pomocnú funkciu a nikdy nesmie nahradiť manželský úkon. Veď “lekár slúži ľuďom i odovzdávaniu života: nemá oprávnenie nimi ľubovoľne disponovať ani o nich rozhodovať. Lekársky zásah rešpektuje dôstojnosť osôb, keď je zameraný na to, aby pomáhal manželskému úkonu... Niekedy sa naopak stáva, že lekársky zásah nahrádza manželský úkon...: v tomto prípade lekársky postoj nie je, ako by mal byť, v službe manželského spojenia, ale privlastňuje si funkciu odovzdávania života, a tak odporuje dôstojnosti a nepopierateľným právam manželov i budúceho dieťaťa”⁷⁰.

23. “Nevylučuje sa nevyhnutné používanie niektorých umelých prostriedkov určených jedine k tomu, aby uľahčili prirodzený úkon alebo aby umožnili dosiahnutie vlastného cieľa prirodzeného úkonu, ku ktorému normálne došlo.”⁷¹ To je prípad *homologického umelého oplodnenia*, to znamená oplodnenie ženy v rámci manželstva semenom manžela, ak bolo získané normálnym manželským stykom.

24. Nie je však dovolené *homologické mimotelové oplodnenie (FIVET, Fertilisation in vitro with embryo transfer, oplodnenie v skúmavke s prenesením embrya)*, pretože k počatiu nedochádza dokonaním manželského úkonu - ako “plodu zvláštného manželského úkonu lásky medzi manželmi”⁷² - ale mimo neho: v skúmavke zásahom technikov, ktorí určujú podmienky a rozhodujú o jeho uskutočnení.⁷³

Nezodpovedá logike “sebadarovania”, ktorá charakterizuje ľudské plo-

denie, ale “vyrábania” a “oblasti javov”, vlastnej predmetom a účinkom. Tu sa dieťa nerodí ako “dar” lásky, ale ako laboratórny “produkt”⁷⁴.

Metóda FIVET “sama o sebe vylučuje gestá, ktoré sú určené k ľudskému oplodneniu pri manželskom styku”, ktorý je “neoddeliteľne telesným i duchovným” úkonom. Oplodnenie sa vykonáva mimo tela manželov. “V skutočnosti sa nedosahuje, ani kladne nechce ako výraz a plod špecifického úkonu manželského spojenia”, ale ako “výsledok” technického zákroku.⁷⁵ Človek “už nechápe život ako jedinečný dar Boží, vec svojím spôsobom “posvätnú”, ktorá bola zverená jeho zodpovednosti, láskyplnej ochrane a úcte”. I život sa mu stáva “vecou”, ktorú si osobuje ako svoje vlastníctvo, ktoré môže ovládať a voľne s ním disponovať”⁷⁶.

25. Akokoľvek úprimná a silná túžba po dieťati neopravňuje manželov k tomu, aby sa uchýlili k technikám odporujúcim pravde ľudského plodenia a dôstojnosti novej ľudskej bytosti.⁷⁷

Túžba po dieťati nie je zdrojom nejakého práva na dieťa. To je totiž osoba s dôstojnosťou “subjektu”. Ako také nemôže byť chcené ako “predmet” práva. Dieťa je skôr subjektom práva: dieťa má právo, aby bolo počaté pri plnom rešpektovaní jeho bytia ako osoby.⁷⁸

26. Okrem týchto vnútorných dôvodov týkajúcich sa dôstojnosti ľudskej osoby a jej počatia, robia homologické FIVET mravne neprípustným tiež *okolnosti a následky* týkajúce sa spôsobu, ako sa dnes vykonáva.

Dosahuje sa totiž za cenu početných strát embryí, čo sú umelé potraty. Okrem toho môže zahŕňať zmrazenie, čo znamená prerušenie života takzvaných “nadpočetných” embryí a často aj ich zničenie.⁷⁹

Neprijateľná je inseminácia “post mortem”, totiž semenom uloženým počas života zosnulého manžela.

Ide o priťažujúce faktory technického postupu, ktorý je už sám osebe mravne nedovolený a zostáva ním i bez nich.⁸⁰

27. *Heterologické techniky* sú “zaťažené etickou negativitou” počatia oddeleného od manželstva. Používanie gamét (zrelých pohlavných buniek) iných osôb než manželov je v rozpore s jednotou manželstva a vernosťou manželov a porušuje právo dieťaťa, aby bolo počaté a privedené na svet v manželstve a skrze manželstvo. “Plodenie... je potom len výrazom vlastného prania alebo priamo vlastnej vôle “nejakým spôsobom” mať dieťa, a nie výrazom túžby prijať toho druhého, a tak sa otvoriť bohatstvu života, ktoré so sebou dieťa prináša.”⁸¹

Takéto techniky totiž nedbajú na spoločné a jednotné povolanie manželov k otcovstvu a materstvu - “stať sa otcom a matkou len jeden skrze druhého” - a vyvolávajú “trhlinu medzi genetickým rodičovstvom, “tehotenským” rodičovstvom a výchovnou zodpovednosťou”, to sa potom škodlivo

prejavuje na rodine i na spoločnosti.⁸² Ďalším dôvodom neoprávnenosti je obchodovanie s gamétami a eugenický výber.

28. Z rovnakých dôvodov, zafažených ešte neexistenciou manželského zväzku, je mravne neprijateľné umelé oplodnenie slobodných a len spolu žijúcich.⁸³ Tak je pokrivený a ničený pôvodný zmysel ľudskej sexuality a jej dvojaký význam, totiž splynutie v jednote a plodenie. Čo je prirodzene obsiahnuté v manželskom akte, to je umelo oddeľované. Tým je manželské spojenie znehodnocované a plodnosť podriadená úsudku muža a ženy.”⁸⁴

29. Rovnako odporujúce dôstojnosti ženy, jednote manželstva a dôstojnosti plodenia ľudskej osoby je “*náhradné*” *materstvo*.

Zaviesť do lona ženy embryo, ktoré je geneticky cudzie, alebo ju tiež iba oplodniť so záväzkom odovzdať narodené dieťa tomu, kto si ho objednal, znamená oddeliť tehotenstvo od materstva a redukovať ho na inkubáciu nerešpektujúcu dôstojnosť a právo dieťaťa byť “počaté, nosené v lone, privedené na svet a vychovávané vlastnými rodičmi”⁸⁵.

30. Úsudok o tom, že je to mravne nedovolené, sa vyslovene týka spôsobu, akým sa dosiahne ľudské oplodnenie, nie plodu týchto techník, ktorý je vždy ľudskou bytosťou, ktorú je nutné prijať ako dar Božej dobroty a vychovávať s láskou.⁸⁶

31. Techniky umelého oplodnenia môžu dnes otvoriť cestu pokusom alebo projektom oplodnenia medzi ľudskými a zvieracími gamétami, vývoju embryí v zvieracích alebo umelých materniciach, nepohlavnému množeniu ľudských bytostí prostredníctvom štiepenia ako u dvojčiat, klonovaním, partenogenezou (spôsob nepohlavného rozmnožovania, pri ktorom sa nový organizmus vyvíja z neoplođeného vajíčka).

Takéto postupy odporujú ľudskej dôstojnosti embrya a plodenia, preto je nutné považovať ich za mravne zavrhnutiahodné.⁸⁷

32. Lekárstvo zamerané na integrálne dobro osoby nemôže prehliadať etické zásady, ktorými sa riadi ľudské plodenie.

Preto je “naliehavá výzva” lekárom a vedcom, aby vydávali “príkladné svedectvo úcty, ktorá patrí ľudskému embryu a dôstojnosti plodenia”⁸⁸.

33. Lekárska služba životu sprevádza život osoby behom celej pozemskej existencie. Stáva sa ochranou, podporou a starostlivosťou o zdravie alebo o integritu a psychofyziologické blaho osoby, v ktorej sa život “ztelesňuje”⁸⁹.

Je to služba, ktorá má svoj základ v dôstojnosti ľudskej osoby a práve na život a nachádza svoj výraz v profylaxii, terapii a rehabilitácii i v podpore celkového zdravia človeka.

34. Táto zodpovednosť zaväzuje zdravotníckeho pracovníka k službe životu “od jeho počiatku až po prirodzený koniec” alebo “od okamihu počatia do smrti”⁹⁰.

Poznámky

- 36.** Ján Pavol II., enc. *Evangelium vitae*, 34.
37. Tamtiež, 43.
38. Ján Pavol II., k Svetovému lekárskeму združeniu, 29. 10. 1983: *Insegnamenti VI/2* (1983), 921. Porov. prejav k účastníkom Pápežskej akadémie vied, 23. 10. 1982: *Insegnamenti V/3* (1982), 895-898.
39. Kongregácia pre náuku o viere, inštrukcie *Donum vitae*, 22. 2. 1987: AAS 80 (1988), 85. Porov. Ján Pavol II., apoštolská exhortácia *Christifideles laici* 30. 12. 1988: *Insegnamenti XI/4* (1988), 2133-2135, č. 38; Apoštolská stolica, Charta práv rodiny, 22. 10. 1983, čl. 4.
40. Ján Pavol II., k Zväzu talianskych katolíckych právnikov, 5. 12. 1987: *Insegnamenti X/3* (1987), 1295. “V Cirkvi je stále živé vedomie, že má povinnosť skúmať znamenia doby a vykladať ich vo svetle evanjelia, aby mohla spôsobom každej generácii primeraným odpovedať na večné otázky, ktoré si ľudia kladú - aký je zmysel prítomného a budúceho života a aký je ich vzájomný vzťah” - Ján Pavol II., enc. *Veritatis splendor*, 2.
41. Ján Pavol II., k Svetovému lekárskeму združeniu, 29. 10. 1983: *Insegnamenti VI/2* (1983), 921-923, porov. Kongregácia pre náuku o viere, inštrukcie *Donum vitae*, 22. 2. 1987: AAS 80 (1988), 90-92.
42. Porov. 2. vatikánsky koncil, Pastorálna konštitúcia o cirkvi v dnešnom svete *Gaudium et spes*, 50; Pavol VI., enc. *Humanae vitae*: AAS 60 (1968), 487.
43. Ján Pavol II., enc. *Evangelium vitae*, 43.
44. Pavol VI., enc. *Humanae vitae*: AAS 60 (1968), 487, č. 10.
45. 2. vatikánsky koncil, Pastorálna konštitúcia o cirkvi v dnešnom svete *Gaudium et spes*, 51.
46. Porov. Pavol VI., enc. *Humanae vitae*: AAS 60 (1968), 487, č. 12.
47. “Manželský úkon pre svoju intímnu štruktúru manželov hlboko spája, robí ich schopnými plodiť nové životy podľa zákonov písaných do samotného bytia muža a ženy” - Pavol VI., enc. *Humanae vitae*: AAS 60 (1968), 488-489, č. 12.
48. Porov. Kongregácia pre náuku o viere, inštrukcie *Donum vitae*, 22. 2. 1987: AAS 80 (1988), 91.
49. Porov. Pavol VI., enc. *Humanae vitae*: AAS 60 (1968), 488-489, č. 12., Ján Pavol II., apoštolská exhortácia *Familiaris consortio*: AAS 74 (1982), 118, č. 32. “Preto človek, ktorý chce do hĺbky pochopiť sám seba nielen podľa bezprostredných, čiastočných, často povrchných a niekedy dokonca len zdanlivých merítok a pravidiel vlastného bytia, musí sa priblížiť ku Kristovi aj so svojím nepokojom a neistotou, slabosťou a hriešnosťou, so svojím životom a smrťou” - Ján Pavol II., enc. *Veritatis splendor*, 8.
50. Prirodzené metódy “sú diagnostické prostriedky plodných období ženy, ktoré otvárajú možnosť zrieknutia sa pohlavného styku, keď oprávnené dôvody zodpovednosti vyžadujú vyhnúť sa počatiu” - Ján Pavol II., k účastníkom kurzu pre učiteľov prirodzených metód, 10. 1. 1992: *OssRom*, 11. 1. 1992, č. 3.
51. Porov. Pavol VI., enc. *Humanae vitae*: AAS 60 (1968), 488, č. 11 a 492, č. 16.
52. Ján Pavol II., enc. *Evangelium vitae*, 97.
53. Porov. Pavol VI., enc. *Humanae vitae*: AAS 60 (1968), 489, č. 13., porov. tiež Ján Pavol II., apoštolská exhortácia *Familiaris consortio*: AAS 74 (1982), 118, č. 32.
54. Ján Pavol II., enc. *Evangelium vitae*, 23.
55. Porov. Pavol VI., enc. *Humanae vitae*: AAS 60 (1968), 490, č. 14.
56. Ján Pavol II., apoštolská exhortácia *Familiaris consortio*: AAS 74 (1982), 118, č. 32.
57. Ján Pavol II., k účastníkom kurzu pre učiteľov prirodzených metód, 10. 1. 1992: *OssRom*, 11. 1. 1992, č. 3.
58. Porov. Ján Pavol II., apoštolská exhortácia *Familiaris consortio*: AAS 74 (1982), 118, č. 32.
59. Ján Pavol II., k účastníkom dvoch kongresov o problémoch manželstva, rodiny a plod-

nosti, 8. 6. 1984: Insegnamenti VII/1 (1984), 1664-1665. "Zatiaľ čo pohlavné spojenie celou svojou povahou vyjadruje bezvýhradné vzájomné sebadarovanie manželov, stáva sa z neho antikoncepciou prejav objektivne opačný, sebadarovanie neúplné" - Ján Pavol II., apoštolská exhortácia *Familiaris consortio*, 32.

60. Ján Pavol II., enc. *Evangelium vitae*, 13.

61. Ján Pavol II., apoštolská exhortácia *Familiaris consortio*: AAS 74 (1982), 120, č. 32.

62. Porov. tamtiež, 122, č. 33.

63. Tamtiež, 125, č. 35.

64. Ján Pavol II., enc. *Evangelium vitae*, 14.

65. Kongregácia pre náuku o viere, inštrukcie *Donum vitae*, 22. 2. 1987: AAS 80 (1988),

66. Ján XXIII., enc. *Mater et Magistra*, III: AAS 53 (1961), 447. Porov. Pius XII., k účastníkom kongresu Únie talianskych katolíckych pôrodných asistentiek, 29. 10. 1951: AAS 43 (1951), 850.

67. Porov. Ján Pavol II., generálna audiencia, 16. 1. 1980: Insegnamenti III/1 (1980), 148-150.

68. Porov. Pius XII., k účastníkom kongresu Únie talianskych katolíckych pôrodných asistentiek, 29. 10. 1951: AAS 43 (1951), 850.

69. Ján XXIII., enc. *Mater et Magistra*, III: AAS 53 (1961), 447.

70. Kongregácia pre náuku o viere, inštrukcie *Donum vitae*, 22. 2. 1987: AAS 80 (1988), 96.

71. Pius XII., k účastníkom IV. medzinárodného kongresu katolíckych lekárov, 30. 9. 1949: AAS 41 (1949), 560.

72. Kongregácia pre náuku o viere, inštrukcie *Donum vitae*, 22. 2. 1987: AAS 80 (1988), 92.

73. "Homologické FIVET sa prevádza mimo tela manželov prostredníctvom zásahu tretích osôb, ktorých kompetencia a technická činnosť rozhodujú o úspechu zásahu, zveruje život a totožnosť embrya moci lekárov a biológov a zavádza nadvládu techniky nad pôvodom a osudom ľudskej osoby" - tamtiež, 93.

74. Porov. tamtiež: AAS 80 (1988), 85-86, 91-92, 96-97. "Pôvod ľudskej osoby je v skutočnosti výsledok "sebadávania". Počaté dieťa má byť plodom ľasky svojich rodičov. Nemôže byť chcené ani počaté ako výrobok zásahu lekárskeho a biologického techník: to by znamenalo urobiť z neho predmet vedeckej technológie. Nikto nesmie podrobiť príchod dieťaťa na svet podmienkam technickej účinnosti, ktoré sú hodnotené podľa parametrov kontroly a ovládania" - tamtiež, 92.

75. Porov. tamtiež: AAS 80 (1988), 91, 92-94.

76. Ján Pavol II., enc. *Evangelium vitae*, 22.

77. Porov. Kongregácia pre náuku o viere, inštrukcie *Donum vitae*, 22. 2. 1987: AAS 80 (1988), 93.

78. Porov. tamtiež, 97. "Dieťa nie je niečo, čo sa rodičom dlží, ale je to dar. Najväčším darom manželstvu je ľudská osoba. Dieťa nemôže byť považované za predmet vlastníctva, za niečo, k čomu by viedlo uznanie domnelého "práva na dieťa". V tejto oblasti má iba dieťa ozajstné právo: "právo byť plodom zvláštneho úkomu manželskej lásky svojich rodičov a tiež právo byť rešpektované ako osoba od chvíle svojho počatia" - Katechizmus, 2378.

79. Porov. Kongregácia pre náuku o viere, inštrukcie *Donum vitae*, 22. 2. 1987: AAS 80 (1988), 85-84. "Prebytočné zárodky sú potom ničené alebo používané k vedeckým výzkumom, kde pod zámenkou lekárskej vedy je v skutočnosti ľudský život redukovaný na obyčajný "biologický materiál", s ktorým možno voľne nakladať" - Ján Pavol II., enc. *Evangelium vitae*, 14.

80. Porov. Kongregácia pre náuku o viere, inštrukcie *Donum vitae*, 22. 2. 1987: AAS 80 (1988), 94. "Istotne homologické FIVET nie je zaťaženie všetkou tou zápornosťou, s ktorou sa stretávame pri mimomanželskom plodení; rodina a manželstvo tvorí prostredie zrodenia a výchovy detí." Napriek tomu odporuje dôstojnosti ľudského plodenia tým, že ho zbavuje dôstojnosti, ktorá je mu vlastná a vrodená.

81. Ján Pavol II., enc. *Evangelium vitae*, 23.

82. Porov. Kongregácia pre náuku o viere, inštrukcie *Donum vitae*, 22. 2. 1987: AAS 80 (1988), 87-89.

83. Porov. tamtiež, 88.

84. Ján Pavol II., enc. *Evangelium vitae*, 23.

85. Porov. Kongregácia pre náuku o viere, inštrukcie *Donum vitae*, 22. 2. 1987: AAS 80 (1988), 92-94.

86. Porov. *tamtiež*.

87. Porov. *tamtiež*, 95.

88. Porov. Kongregácia pre náuku o viere, inštrukcie *Donum vitae*, 22. 2. 1987: AAS 80 (1988), 95-96.

89. Porov. Ján Pavol II., k personálu novej nemocnice Regina Margherita, 20. 12. 1981: Insegnamenti IV/II (1981), 1179, č. 3.

90. Porov. Ján Pavol II., k 35. valnému zhromaždeniu Svetového lekárskeho združenia, 29. 10. 1983: Insegnamenti VI/2 (1983), 917-923; ku katolíckym zdravotníckym organizáciám Spojených štátov amerických, 14. 9. 1987: Insegnamenti X/3 (1987), 500-507; k účastníkom VII. sympózia európskych biskupov, 17. 10. 1989: Insegnamenti XII/2 (1989), 947, č. 7.

Podľa českého originálu "Charta pracovníků ve zdravotnictví", Zvon, Praha 1996, 110 strán, s. 23 - 36, poslovenčila a pripravila MUDr. Helena Glasová.

Informácie

SLOVENSKÁ SPOLOČNOSŤ PRE RODINU A ZODPOVEDNÉ RODIČOVSTVO

Dňa 15. novembra 1997 sa v priestoroch SVD v Bratislave na Špitálskej č. 7 zišlo ustanovujúce zhromaždenie **Slovenskej spoločnosti pre rodinu a zodpovedné rodičovstvo (SSpRaZR)**. Programom zhromaždenia bolo v zmysle príslušných legislatívnych predpisov a v súlade so stanovami zvoliť výbor Spoločnosti a jeho zodpovedných funkcionárov. Členmi výboru **SSpRaZR** a jeho funkcionármi sa stali: MUDr. J. Glasa, CSc., PhDr. M. Košč, Ing. T. Lencová, CSc. (predsedníčka SSpRaZR), PhDr. J. Matulník (podpredsa SSpRaZR), MPH, MUDr. M. Mikolášik, PhDr. M. Potočárová, CSc. (tajomníčka SSpRaZR), MUDr. A. Rakús. Najbližšími úlohami Spoločnosti budú vybudovanie kontaktov s členskými a spolupracujúcimi organizáciami podobného zamerania, ako aj s členskou základňou, zabezpečenie fungovania sekretariátu, nadviazanie kontaktu s vládnyimi inštitúciami (parlament, ministerstvá) a médiami, budovanie databázy expertov, nadviazanie kontaktov a spolupráce na medzinárodnej úrovni, podpora akcií a aktivít zameraných na posilnenie rodiny. Jednou z prvých akcií podporovaných SSpRaZR bola konferencia *Úcta k životu a jeho právna ochrana* (Bratislava, 6. 12. 1997).

T. Lencová, J. Glasa

EDIČNÝ PLÁN SSV NA ROK 1998

V edičnom pláne Spolku svätého Vojtecha na budúci rok, v ktorom sa nachádza 70 knižných titulov, nájdeme viacero kníh zaujímavých pre zdravotníkov. Čitateľský úspech očakáva kniha spomienok významného nemeckého chirurga Prof. Dr. Hansa Killiana *Za nami je len Boh* - živé poviedkové rozprávanie je časovo orientované od začiatku storočia do druhej svetovej vojny. Do tlače je pripravený dlho očakávaný *Atlas Billingsovej metódy, Kresťanská pedagogika* autorov Špánik - Burian, Krem-paského *Kresťanstvo a fyzika, Duchovný denník Jána XXIII* i mnohojazyčná *Sv. Omsa pre európskych pútnikov* a iné zaujímavé tituly.

MUDr. B. Chmelfk, PhD.

‘V POĽSKU OPÄŤ ZAKÁZALI INTERRUPCIE’

Pod týmto titulkom uverejnil v decembri denník SME správu nasledovného znenia: “Dolná komora poľského parlamentu včera potvrdila výrok ústavného súdu, ktorým sa v Poľsku znova zavedie skoro úplný zákaz umelého prerušenia tehotenstva. Pre verdikt ústavného súdu sa vyslovilo 231 poslancov, zatiaľ čo 160 bolo proti a 11 poslancov sa hlasovania zdržalo. Ústavný súd koncom mája rozhodol, že interrupcia vykonaná “pre materiálne a osobné ťažkosti” je neústavná. Tento krok je totiž podľa súdu porušením práva embrya na život. Napriek odmietavému postoju katolíckej cirkvi sa interrupcie v Poľsku znova povolili v minulom roku komunistickou ľavicou, ktorá však prehrala tohtoročné parlamentné voľby.”

Ide o veľký úspech síl stojacich v Poľsku na strane Kultúry života, ktorý je veľmi poučný aj pre naše podmienky. Posledné poľské skúsenosti vyvracajú argumentáciu zástancov umelého potratu o tom, že sa prijatím prísnejšej legislatívy zvýši počet nelegálnych, “nebezpečných” umelých potratov: počet legálnych umelých potratov bol počas platnosti prísnejšej legislatívy menej ako 600 ročne, pričom sa počas tohto obdobia nezvýšila úmrtnosť a chorobnosť žien v súvislosti s tehotenstvom, pôrodom a šesťnedeľím. K problematike sa vrátíme podrobnejšie v niektorom z budúcich čísel nášho časopisu.

-J.G.-

SPOLOK KATOLÍCKYCH LEKÁRNIKOV SLOVENSKA

Organizácia katolíckych lekárnikov na Slovensku usporiada v dňoch 14. - 17. mája 1998 v Bratislave **Medzinárodné stretnutie katolíckych lekárnikov** na tému “*Bio-etika lekárnik v 21. storočí*”. Informácie a prihlášky: PharmDr. J. Sýkora, CSc., Ražická 6, 821 06 Bratislava.

-J.G.-

PRVÁ TRANSGENETICKÁ OVCA

“Polly, prvá transgenetická ovca, bola vyklonovaná, aby produkovala mlieko obsahujúce proteín, ktorý by mal pomáhať hemofilikom. Oznámil to časopis *Science* s odvolaním sa na britských vedcov, ktorí Polly “stvorili”.

Polly je nositeľkou ľudských génov tvoriacich tzv. faktor IX, krvný proteín, ktorý sa používa pri liečbe hemofilikov. Len v Severnej Amerike, Európe a Japonsku je asi 7.000 registrovaných hemofilikov, ľudí s poruchou krvnej zrážanlivosti. Hemofilici sú dosiaľ liečení faktorom IX, ktorí lekári získavajú z ľudskej krvi darcov, alebo proteínom z vypestovaných buniek. Faktor IX z ovčieho mlieka bude podľa vedcov lacnejší a bez akéhokoľvek rizika infekcie. Britskí vedci, ktorí vo februári vyklonovali ovcu Dolly, v júli oznámili, že dosiahli nový úspech. Vyklonovali tentoraz génovo manipulovanú - v odbornej reči transgenetickú - ovcu, tentokrát pomenovanú Polly, ktorá je nositeľkou ľudských génov.

“Stvoritelia” z firmy PPL a Roslinovho ústavu v Škótsku sú presvedčení, že sa tak

dajú vytvoriť celé stáda identických oviec, ktoré produkujú v mlieku ľudské proteíny alebo krvné bielkoviny na lekárske využitie. Vedci zo Škótska súčasne priznali, že Polly nevznikla z už diferencovanej vajíčkovitej bunky dospelého ovce, ale z embryonálnej bunky, a nie je tak presnou kópiou dospelého zvieratá. Tým sa odlišuje od svojej predchodkyne Dolly. Mláďa Dolly vzniklo z buniek vemea istej ovce a stalo sa tak identickou kópiou dospelého cicavca. V prípade Polly sa ľudský gén dodal dedičnému materiálu ovčej zárodočnej bunky a takto obohatená genetická substancia bola vložená do vaječnej bunky ovce, ktorej samotné jadro sa odstránilo.”

Informácia prevzatá z denníka SME, 23. 12. 1997, s. 7.

Úvodzovky - redakcia AMCS.

-J.G.-

ROK DUCHOVNEJ PRÍPRAVY NA VEĽKÉ JUBILEUM 2000

V roku 1997, prvom roku duchovnej prípravy na Jubileum 2000, sme sa snažili lepšie poznávať Ježiša Krista, jediného Spasiteľa človeka. Súčasne sme sa snažili znovu objaviť význam svojho krstu a jeho praktické dôsledky pre náš život.

V nasledujúcom roku sa podľa želania Svätého Otca máme venovať poznávaniu Ducha Svätého, jeho pôsobenia v Cirkvi, prostredníctvom ktorej sa nám Boží Duch daroval zvlášť vo sviatosti birmovania. Kiežby sa naše rodiny, naše farské a iné spoločenstvá stali podobnými spoločenstvu prvých učeníkov, ktorí spolu s Pannou Máriou túžobne očakávali príchod Ducha v modlitbe a rozjímaní. Iba ak osobne umožníme, aby Duch Svätý k nám prichádzal, môže sa tento životodarný Boží Duch aj cez nás prejavovať - a blahodarne meniť život v našom svete.

Ako pomoc pre plnšie prežitie druhého roka duchovnej prípravy na Jubileum 2000 pripravila Komisia pre prípravu Veľkého jubilea 2000 pri Konferencii biskupov Slovenska vychádzanie **mesačníka Veľké jubileum 2000**. Cena ročného predplatného je 168,- Sk (120,- Sk a poštovné 48,- Sk). Mesačník možno objednať **poštovou poukážkou typu C** na adrese

Komisia KBS pre DOS
Biskupský úrad
P.O. Box 46 A
95050 Nitra.

Do pozornosti našim čitateľom odporúčame aj **sériu dvanástich tematických brožúr o Duchu Svätom** zo saleziánskeho vydavateľstva Don Bosco. Na príprave jednotlivých dielov sa podieľali všetky diecézy Slovenska. Edíciu si možno objednať predplatením všetkých dvanástich čísel naraz **poštovou poukážkou typu C** na adrese

Vydavateľstvo Don Bosco
Saleziáni Don Bosca
Miletičova 7
821 08 Bratislava.

-J.G.-

Od redakcie

✉ Prosíme vedúcich klubov ZKLZ, ako aj organizátorov odborných a duchovných akcií o včasné **zasielanie informácií**, prípadne svojich (pol-)ročných **programov**, vhodných na uverejnenie v našom časopise. Radi prispejeme k propagácii Vašich podujatí!

✉ Prosíme, podľa možnosti, o **zasielanie Vašich príspevkov** na uverejnenie v *ACTA MEDICA CHRISTIANA SLOVACA* spolu s disketou, obsahujúcou Váš text napísaný v niektorom bežnom textovom editore (t602, Word Perfect, MS Word, a podobne.). Prosíme, pri zasielaní diskety uveďte názov použitého programu a presný názov súboru obsahujúceho príspevok.

✉ Ponúkame priestor na uverejnenie vhodnej inzercie alebo reklamy (ČB, formát A5 (1 strana), alebo A6 - pozdĺžne (polstrana), cena podľa náročnosti grafického spracovania predlohy (cca 5.000,- Sk, resp. cca 2.500,- Sk)). **Prosíme našich čitateľov, aby vhodných inzerentov na náš časopis upozornili!**

Redakcia

INFORMÁCIA O PREDPLATNOM

Dovoľujeme si upozorniť na možnosť vyrovnáť Váš príspevok na vydávanie časopisu v roku 1998 (prípadne i dosiaľ nezaplatený príspevok za rok 1997!) - príslušná poštová poukážka je vložená v tomto čísle časopisu.

Príspevok možno uhradiť i bankovým prevodom - na účet ZKLZ v:

**Ludová banka Bratislava a.s., Nám. SNP 15, P.O. Box 81,
810 00 Bratislava, kód banky 3100,
názov účtu (korunový): ZKLZ, č.ú. 4 000 706 300/3100.**

Pre členov Zväzu kresťanských lekárov a zdravotníkov (ZKLZ) je ročný príspevok na vydávanie časopisu zahrnutý v **členskom príspevku ZKLZ**, t.j.:

- **lekári** (a členovia ZKLZ s vysokoškolským vzdelaním) **200.- Sk**

(**dôchodcovia 100.- Sk**),

- **sestry** (a ostatní členovia ZKLZ) **100.- Sk (dôchodcovia 50.- Sk)**,

- **študenti bezplatne.**

Pre **ostatných záujemcov** je výška príspevku rovnaká, ako výška členského príspevku členov ZKLZ.

V prípade, že by Ste chceli na vydávanie časopisu prispieť väčšou sumou, ako je základný príspevok, môžete ju poukázať spolu so základným príspevkom na tej istej poštovej poukážke. Aj malý príspevok viacerých znamená veľa!

Výbor ZKLZ

"Čo chcete, aby som vám urobil?"

Odpovedali mu: "Pane, nech nám sa nám otvoria oči."

Ježiš sa zľutoval nad nimi, dotkol sa ich očí

a hneď videli a išli za ním.

(Mt 20, 32-34)

Kumulovaný obsah 4. ročníka

Číslo 1

✓ Posolstvo Jána Pavla II. k Svetovému dňu chorých	1
✓ Stanoviská	4
- K niektorým metódam umelého oplodnenia	4
- Vyhlásenie Predsedníctva ZKLZ k zriadeniu Univerzity sv. Cyrila a Metoda v Trnave	5
- List MUDr. Antonovi Neuwirthovi	5
✓ Príspevky a materiály	5
- Teologické aspekty demografického vývoja <i>F. Novajovský</i>	5
- Demografia, etika, medicína <i>J. Glasa</i>	9
- Zdravotná politika <i>B. Chmelík</i>	12
- Rozvoj kvality zdravotníckej starostlivosti v koncepcii národnej politiky <i>J. Bielik</i>	13
- Holisticko - personalistický manažment (?) <i>J. Bielik</i>	16
- Zmena ako fenomén doby - a naša účasť na tomto fenoméne <i>J. Bielik</i>	18
✓ Donum vitae	20
- Svetový kongres o rodine - World Congress of Families, Praha, 19.-22. 3. 1997 <i>M. Lukáčová</i>	20
- Deklarace Světového kongresu rodin, Praha, 19.-22. 3. 1997	22
✓ Informácie	24
- Medzinárodná konferencia "Hospic - súčasnosť a perspektívy"	24
- Od redakcie	24
- Informácia o predplatnom	24

Číslo 2 - 3

✓ Ohlasovanie Evanjelia života <i>Ján Pavol II</i>	1
✓ Príspevky a materiály	2
- O našej slovenskej (kresťansko-katolíckej) zodpovednosti <i>J. Bielik</i>	2
✓ Etický kódex zdravotníckych pracovníkov (výňatky)	5
- Súhlas informovaného pacienta	5
- Výskum a experimentovanie	6
- Darovanie a transplantácia ľudských orgánov	8
✓ Donum vitae	11
GAUDIUM ET SPES - RADOSŤ A NÁDEJ	
Po tridsiatich rokoch, Loreto '95	
- Manželstvo a rodina v pápežskom magistériu po II. vatikánskom koncile <i>T. a R. Padilha</i>	12
- Kultúra života a kultúra smrti <i>A. L. Trujillo</i>	18

- "Modi" Pavla VI <i>F. G. Hellin</i>	20
- Rodina: škola ľudskosti <i>M. Camicasca</i>	24
- <i>Gaudium et spes</i> a bioetika <i>W. Osswald</i>	26
- Od <i>Gaudium et spes</i> k Evanjeliumu života <i>C. Casini</i>	27
✓ Informácie	30
- Slovenská spoločnosť pre rodinu a zodpovedné rodičovstvo	
<i>T. Lencová, J. Glasa</i>	30
- Starnúca Čína ohrozuje samu seba <i>J. Tobiaš</i>	31
- Konferencia a snem ZKLZ, Trenčín, 29. 11. 1997	32
- Konferencia "Úcta k životu a jeho právna ochrana"	32

Číslo 4

✓ Úvodom Ján Pavol II.	1
✓ Konferencia a snem ZKLZ, Trenčín, 29. 11. 1997	2
- Správa o činnosti ZKLZ <i>J. Porubský</i>	2
- Uznesenie snemu	4
- Ako ďalej v slovenskom zdravotníctve (Vyhlásenie ZKLZ)	4
- Stanovy Zväzu kresťanských lekárov a zdravotníkov	5
✓ Príspevky a materiály	8
- "Ja som cesta, pravda a život" <i>M. Babál</i>	8
- "Som vaša Pravda" <i>M. Babál</i>	9
✓ Etický kódex zdravotníckych pracovníkov	10
I. Plodenie	10
- Genetická manipulácia	11
- Regulácia plodenia	11
- Umelé oplodňovanie	13
✓ Informácie	19
- Slovenská spoločnosť pre rodinu a zodpovedné rodičovstvo	
<i>T. Lencová, J. Glasa</i>	19
- Edičný plán SSV na rok 1998 <i>B. Chmelík</i>	19
- "V Poľsku opäť zakázali interrupcie"	20
- Spolok katolíckych lekárnikov Slovenska	20
- Prvá transgenetická ovca	20
- Druhý rok duchovnej prípravy na Veľké jubileum 2000	21
- Od redakcie	22
- Informácia o predplatnom	22
✓ Súhrnný obsah 4. ročníka (1997)	23

Acta Medica Christiana Slovaca je spravodaj Zväzu kresťanských lekárov a zdravotníkov na Slovensku. Uverejňuje pôvodné práce, materiály, informácie a prehľady s tematikou medicíny, zdravotníctva, medicínskej etiky a bioetiky, ako aj teologické a duchovné príspevky. Stojí dôsledne na strane ochrany ľudského života od jeho počatia a na rešpektovaní zásad kresťanskej etiky. Vychádza štvrťročne v slovenskom jazyku.

Redakčná rada: M. Babál, J. Bielik, J. Glasa (vedúci redaktor), J. Porubský, A. Rakús (predseda RR),
M. Troščák, E. Vnenčáková, A. Záborská (tajomníčka RR)

Adresa pre korešpondenciu a zasielanie príspevkov: Dr. J. Glasa, Landauova 20, 841 02 Bratislava.

Registrované Ministerstvom kultúry SR, r.č. 1071/94. ISSN 1335 – 1028

Vydáva Charis s.r.o., Ipeľská 3, Bratislava, pre Zväz kresťanských lekárov a zdravotníkov na Slovensku.